

Coberta del llibre "Terra de Gestes i de Beutat. - Girona", per Xavier Monsalvatje i Joaquim Pla.

L'èxit del seu comès està en l'acceptació amb què les obres han estat rebudes. Les edicions s'han anat succeint, i en aquests moments són pràcticament exhaurides. Quan en alguna llibreria de vell es posa a la venda algun exemplar, es paguen tres o quatre mil pessetes pels que quan sortien de la impremta es venien a 35 o 40

Les persones que accidentalment han viscut a Girona s'han afanyat a adquirir algun dels «llibres del Sr. Pla» per conèixer la terra que els acollia; i en marxar d'aquí se'ls han endut com a record d'un país i d'uns homes amb els que havien conviscut. Per això no ens ha d'estranyar que els «llibres del Sr. Pla» es trobin en un bon nombre de biblioteques particulars d'arreu del país.

Aquesta obra és el fruit d'anys i anys de treball; d'una vida de dedicació constant; del coneixement exhaustiu de la bibliografia; del més ampli recull de dades; del recórrer amb esperit d'observador tots els racons de casa nostra; fruit també d'una apassionada estimació al país.

En el pròleg de totes i cada una de les obres hi veiem manifestar-se clarament aquest amor a Girona i les seves coses i aquest esperit de treball constant i intel·ligent que va omplir la llarga vida del senyor Joaquim Pla i Cargol.

EL SENYOR JOAQUIM PLA I CARGOL I L'INSTITUT D'ESTUDIS GIRONINS

per

Lluís Batlle i Prats

Hem estat convidats a col·laborar en aquestes pàgines d'homenatge al qui fou bon amic Sr. Joaquim Pla Cargol, i res no ens ha semblat millor que relacionar-lo amb l'Institut d'Estudis Gironins, tota vegada que al seu redòs s'afiançà i va créixer una relació d'amistat i afecte que ja no ens va separar mai més.

El dia 4 de gener de 1946 va constituir-se solemnement al saló de sessions de l'Excma. Diputació Provincial l'Institut d'Estudis Gironins i foren aprovats provisionalment els Estatuts, la redacció del quals havia estat encomanada a una ponència formada pel Dr. Lluís Pericot, Joaquim Pla, Ramon Reig i qui escriu aquestes ratlles. Tot seguit l'Entitat que acabava de constituir-se volgué ser-ho amb patrocini de la Diputació, presidida aleshores pel Sr. Miquel Cuesta, i gaudir dels beneficis de la seva adscripció al «Consejo Superior de Investigaciones Científicas» de Madrid a través del «Patronato Cuadrado de Estudios e Investigaciones Locales». En aquella memorable sessió es designà també la primera directiva que presidí el Dr. Tomàs Carreras i Artau i de la qual foren nomenats vice-president primer el Dr. Pericot, i segon i tresorer el Sr. Joaquim Pla i Cargol. Com sigui que a mi se'm va confiar la secretaria, en faig memòria, per tal com la major part dels altres membres de la Junta residien fora de Girona, aquesta circumstància va fer que el Sr. Pla i jo ens vegéssim molt sovint.

L'Institut d'Estudis Gironins va publicar seguidament una revista dita ANALES que l'any vinent, si a Déu plau, arribarà al volum vint-i-cinc. Pla Cargol hi col·laborà ja en el primer volum amb un article sobre **La Torre Gironella** en el qual capta totes les notícies fins aleshores conegudes. Al volum II (1947) n'escrigué un altre sobre **Proceso del desarrollo urbano de Girona a través de los tiempos**. Vull remarcar que aquest estudi supera l'anterior i ha estat sempre d'una gran utilitat per als qui estudien l'urbanisme gironí, car són de molt profit els gràfics que l'acompanyen, que van del període ibèric fins al nostre segle. Als tres volums que segueixen i que van del 1948-50 publicà un resum de la gestió de la Comissió Provincial de Monumentos a base d'una memòria dita **Un siglo de actuación, 1847-1947**. Qui haig conegut el Sr. Pla sap com estimava la Comisión P. de M. de la qual per espai de moltíssims anys en va ser secretari i la seva ànima. Per això ningú més

Joaquim Pla i Cargol en el seu parlament en un acte de celebració del 150.è Aniversari dels Setges de Girona, 1807/09.

indicat per escriure aquesta memòria a base dels llibres d'actes i de la pròpia experiència, i cap moment més oportú, car la primera de les actes de la Comissió és de 22 de novembre de 1847, i la motivació derivada del centenari era propícia, i l'Institut d'Estudis Gironins acollí amb complaença la seva publicació dins els ANALES. Qui vulgui tenir una idea clara o tan solament aproximada dels beneficis que la ciutat i província deu a la gestió de la Comissió, repassi aquesta Memòria i restarà meravellat de com una Entitat que no disposava de cabals, i que el seu comès era sobretot el d'assessorar amb els seus dictàmens i consells hagués pogut fer tant per a la conservació i restauració d'edificis, crear un museu, col·leccionar monedes, llibres, pintures i tota mena d'objectes d'arqueologia, etc., i darrerament una positiva col·laboració a les difícils i a vegades desagradables, qüestions d'urbanisme. Que quedi memòria que quan arribà el moment de deixar la secretaria pel pes dels anys i sobretot per la disminució del sentit de la vista, la Comissió li va dedicar un càlid homenatge d'agraïment i d'afecte, i va designar al seu fill Josep M^a, que l'estima amb no menys interès que el seu pare.

Al cap d'un temps i amb ocasió de la tornada a Girona de l'Orde de Predicadors va escriure al volum XI (1956-7) un article sobre **El antiguo convento y templo de Santo Domingo y reconciliación de éste en 1957**, on es fa una història succinta del Convent i sobretot de la solemne reconciliació del temple el dia 30 de juny de 1957, cerimònia en la qual va oficiar el bisbe Dr. Josep Cartaña de bona memòria, amb els PP. Provincial d'Aragó, Miquel Gelabert, i Alfons Monleón, Prior de la Residència de Girona.

Al vol. XIII corresponent a l'any 1959, en què es commemorava els 150 anys de la Guerra de la Independència, el Sr. Pla va escriure **Comemoración del CL aniversario de los Sitios de Gerona en 1808 y 1809**, que és una ressenya dels actes celebrats a Girona en aquella ocasió i que el Sr. Pla signa com a Cronista Oficial de la Ciutat, distinció amb què l'havia honorat l'Excm. Ajuntament pel gener de 1957.

Després la col·laboració del Sr. Pla va prendre una altra direcció i va escriure en aquella secció de tanta tristor intitulada «In memo-

riam», on mogut per sentiments de cordial amistat i estimació ens recordà el Dr. Tomàs Carreras i Artau fundador i primer president de l'Institut, traspassat a Barcelona el 23 d'octubre de 1954; al cap de pocs anys, era el Sr. Josep Grahit Grau, un altre enamorat de Girona i eficaç membre de la Comissió de Monuments, de qui va escriure, traspassat també a Barcelona el 18 de juliol de 1960. A l'any 1963 va fer memòria dels bons amics Eduard Rodeja Galter que havia mort a Figueres el dia 30 de maig, i de Ramon Reig, el gran aquarellista de l'Empordà traspassat també a Figueres el 2 de desembre.

Al vol. XX (1970-71) escrigué **A los diez años del fallecimiento del preclaro gerundense Dr. D. Jaime Vicens Vives**, que havia mort a Lyon el 28 de juny de 1960, i de qui S. Sobrequés n'havia fet memòria en el volum dels Anals d'aquell any. El pas dels anys havia crescut la personalitat i l'obra de Vicens Vives, i el Sr. Pla cregué molt oportú l'ofrena d'aquest record. Recordem que el setmanari «Presència» havia suggerit de donar el nom de Jaime Vicens i Vives al nou Institut de Batxillerat, iniciativa que secundà cordialment el Claustre de Professors. Al mateix volum evoca la figura i personalitat de D. José Ibáñez Martín, catedrático, ministro y fundador del Consejo Superior de Investigaciones Científicas.

Finalment la mort d'un altre benvolgut amic va motivar una altra memòria inserida al vol. XXI (1972-3). Em refereixo al gironí, trasplantat a Madrid, Dr. Bonaventura Carreras i Duran, mort a l'estiu de 1971. L'amistat i afecte dels senyors Pla i Carreras havia estat de tota la vida, ja que havia nascut de la infància. El mateix Pla diu que va sentir la seva mort com la d'un familiar.

Heus ací que, quan escric aquestes ratlles, estic sota la impressió del traspàs del Dr. Lluís Pericot, a qui, sens dubte, si la mort no s'hi hagués anticipat, el Sr. Pla li hauria fet ofrena d'una semblança i record amarats d'estimació. Dissortat aquest any de 1978 que se'ns ha emportat dos dels més destacats directius del nostre Institut.

Després, i seria molt llarga la relació, ens tornàvem amb el Sr. Pla i d'altres membres de l'Institut amb l'agradós deure de donar compte de les publicacions que d'alguna manera tractaven de Girona i ens plau molt de dir que sempre amb l'amic hi trobarem l'ajuda del company.

Aquestes van ser les relacions positives del Sr. Pla Cargol amb l'Institut d'E. G.; he prescindit, com no podia menys, de les diem-ne oficials i administratives, en les quals qairebé sempre coincidirem. Restin aquestes ratlles escrites amb la major voluntat i en testimoniatge de cordial amistat i apreciació.

EL MESTRATGE DEL SENYOR JOAQUIM PLA I CARGOL

per
**Jaume
Marquès i Casanovas**

Ja des de la infantesa he sentit sempre una pregona admiració envers el que de gran ha estat un gran amic, Sr. Joaquim Pla i Cargol. En sentit ampli considero que ha estat el meu mestre en les tasques d'escriptor i d'investigador i crec que entre moltes facetes de la seva personalitat mereix ésser destacada la del seu mestratge efectiu i real sobre tota una generació de gironins, entenen per tals, no sols els nascuts a la ciutat de Girona sinó també entre els comarcals.

En l'escola primària el mestre ens feia aprendre lectura en un llibre titulat **Lecciones de cosas** on vaig aprendre a estimar les ciències vinculant-ne els coneixements a coses concretes, visibles i palpables, que ajuden meravellosament a retenir-los i estimulen a ampliar-los constantment.

En el segon sensenyament, recordo aquells **Elementos de Historia Natural**, que ultra aquelles inacabables columnes de minerals, amb les fórmules científiques, amb la duresa, el pes específic i els jaciments respectius, explicava l'origen de l'Univers i de la Humanitat amb certes frases grandiloqüents que sempre més he recordat. Vaig començar a apreciar els indrets de Girona amb fulls solts d'aquell llibre anomenat **Girona, terra de gestes i de beutat** i en altres llibres de la primera etapa de la seva producció literària més didàctica.

La seva vinculació a una casa editorial coneguda arreu d'Espanya que és un gran prestigi per a Girona, dedicada especialment a llibres i a material escolars, fa que la seva producció tingui unes qualitats pedagògiques o didàctiques molt estimables.

* * *

El títol acadèmic que tenia el Sr. Joaquim era el de Mestre Nacional. Havia cursat estudis de ciències a la Universitat, la qual cosa li permetia tractar amb seguretat els temes científics al costat dels temes històrics i artístics, que ocupen la major part de la seva producció literària que ha estat immensa. Ell va exercir també la carrera de mestre i segurament això li va donar l'hàbit de tractar les coses difícils amb llenquatge planer i entenedor per a tothom, per a l'home del carrer, per als no especialitzats en cadascuna matèria.